

Sanat Tarihinde “Kanonik Eser” Kavramının Felsefi Boyutları: Sanatın Evrensel Değerleri ve Estetik İdealleri

Philosophical Dimensions of the Concept of “Canonical Work” in Art History: Universal Values and Aesthetic Ideals of Art

Yaşar ÖZRİLİ¹
Ayşe ÇAKIR İLHAN²

¹Researcher Writer, Van, Türkiye

²Kapadokya University, Faculty of Architecture, Design and Fine Arts, Department of Graphic Design, Nevşehir, Türkiye

Geliş Tarihi/Received: 30.01.2024
Revizyon Talebi/Revision Requested: 21.05.2024
Son Revizyon/Last Revision: 01.07.2024
Kabul Tarihi/Accepted: 20.08.2024
Yayın Tarihi/Publication Date: 25.09.2024

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Yaşar ÖZRİLİ
E-mail: yozrili@gmail.com.

Cite this article as: Özrili, Y. & İlhan, Ç. A. (2024). Philosophical dimensions of the concept of “Canonical Work” in Art History: Universal values and aesthetic ideals of art. *Art and Interpretation*, 44, 50-57.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

ÖZ

Bu makale, temelde kanonların sanattaki kullanım alanları ve manası bakımından incelenmektedir. Zira müzikte, edebiyatta da kanonlar kendi bilimsel yapılarına göre farklılık gösterebilmektedir. Yanı sıra sanatçıların evrensel değerleri, estetik ideallerinin nüanslarına odaklanarak, sanat üzerindeki kanonik eserlerin boyutlarını ele almaktadır. Makale, kanonik eserlerin nasıl belirlendiği, hangi kriterlerin kullanıldığı ve kanonik ürünlerin estetik değerleri ve toplumsal öğeler gibi konuları tartışmaktadır. Makalede öncelikle kanonik nesnelerin belirlenmesindeki kriterlerin objektifliği ve evrenselliği konularına değinilmektedir. Burada, kanonik nesnelerin tanımlanmasındaki farklı ölçütlerin zaman ve kültüre bağlı olarak değiştirilebildiği zira bazı evrensel öğelerin bulunduğu vurgulanmaktadır. Daha sonra, makalede, kanonik bilgilerin, estetik değerlerin ve toplumsal verilerin tartışılmasına geçilmektedir. Zira, estetik değerlerin nesnel mi yoksa öznel mi olduğu ele alınarak, kanonik ürünlerin estetik değerlerinin nasıl belirlendiği konusunu inceler. Dolayısıyla kanonik obje yapımında kullanılan kriterlerin genel durumları ve evrenselliği konuları, kanonik ürünlerin estetik değerleri ve toplumsal öğeleri gibi kıstasları ele alınmaktadır. Kanonik eser konsepti, belirli bir dönem kabul edilen ve örnek olarak verilen sanat eserlerine verilen bir isimdir. Sanatın evrensel değerleri, sanatın insan deneyimini ifade etme paylaşma gücüdür. Estetik idealler ise, sanatın güzelliği, uyum ve anlam arayışını ifade eder. Tarama çevrim içi araştırma ve doküman analiz yöntemi ile yürütülmeye çalışılan bu çalışmada kanonik eser kavramının ölçüleri, standart evrensel değerleri ve estetik idealleri üzerinde durulmaktadır. Kanonik eserlerin toplumsal ve kültürel özellikleri de tartışılmaktadır. Bu makale, kanonik eser kavramının boyutlarını etkileyici bir şekilde ele alarak, sanatın evrensel değerlerini ve estetik ideallerini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, kanon, eser, felsefe, müze

ABSTRACT

This article basically examines canons in terms of their usage and meaning in the arts. Because canons in music and literature may differ according to their scientific structures. It also discusses the dimensions of canonical works in art, focusing on the universal values of artists and the nuances of their aesthetic ideals. The article discusses how canonical artifacts are determined, what criteria are used, and the aesthetic values and social elements of canonical products. The article first addresses the objectivity and universality of the criteria for identifying canonical objects. Here, it is emphasized that different criteria for identifying canonical objects can be modified depending on time and culture, while there are some universal elements. The article then moves on to a discussion of canonical knowledge, aesthetic values and social data. It examines how the aesthetic value of canonical products is determined by considering whether aesthetic value is objective or subjective. Therefore, the general conditions and universality of the criteria used in the production of canonical objects are discussed, as well as the aesthetic values and social elements of canonical products. The concept of a canonical work is a name given to works of art that are accepted and exemplified in a certain period. The universal values of art are the power of art to express and share the human experience. Aesthetic ideals refer to art's search for beauty, harmony and meaning. In this research, which is carried out by scanning online research and document analysis method, the dimensions of the concept of canonical work, standard universal values and aesthetic ideals are emphasized. The social and cultural characteristics of canonical works are also discussed. This article emphasizes the universal values and aesthetic ideals of art by addressing the dimensions of the concept of canonical work in an impressive way.

Keywords: Art, canon, work, philosophy, museum

Giriş

Son yıllarda, kanonik eser kavramını belirleme konusunda eleştirel yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Bu eleştirel yaklaşımlar, tarih boyunca marjinalleştirilmiş veya göz ardı edilmiş yazarları, sanatçıları ve eserleri keşfetmeyi ve değerlendirmeyi hedeflemiştir. Bu yaklaşım, çeşitlilik, cinsiyet, ırk, etnisite gibi parametrelerin göz önünde bulundurulmasını savunur. Kanonik eser kavramı, edebiyat ve sanat alanında önemli bir yere sahiptir (Karakuş, 2018). Ancak, kanonik nesnelerin tanımlanması ve değerlendirilmesi konusunda sınırlamalar ve kısıtlamalar mevcuttur. Bu tartışmalar, çok eski tarihlere kadar gitmektedir.

Sanat tarihi, insanlık tarihinde önemli bir yere sahip olan sanat eserlerinin incelendiği ve anlaşılmasına çalışıldığı bir disiplindir. Sanat eserleri, insanların duygusal, estetik ve düşünsel deneyimlerini ifade etmek için kullanılan önemli araçlardır. Sanat dosyalarının ayrıntıları ve zenginliği, sanatın evrensel bir dil olduğu ve farklı kültürler arasında bir köprü kurabileceğini göstermektedir. Ancak, sanat sistemlerinin değerlendirilmesi ve kullanılması karmaşık bir bilgisayar dili gibidir. Bu süreçte "kanonik eser" kavramı önemli bir rol oynamaktadır. Kanonik eserler, bir dönem veya bir kültür içinde örnek alınarak, değerli kabul edilen ve kalıcı bir kullanıma sahip olduğu düşünülen sanat eserleridir. Bu eserler, sanatın evrensel değerleri ve estetik ideallerini yansıtmaları nedeniyle özel bir statüye sahiptir.

Bu makalenin amacı, sanat tarihinde kanonik eser kavramının boyutlarını incelemek ve sanatın evrensel değerleri ile estetik idealleri arasındaki ilişkiyi anlamaktır. Kanonik ürünlerin yollarını belirlemede hangi ölçütlerin kullanıldığı, bu ürünlerin nasıl bir evrensel değer taşıdığı ve estetik ideallerle nasıl bir tüketiciye sahip olduğu gibi sorular, bu çalışmanın odak noktalarından birini oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra, bazı ifadelerden farklı yaklaşımların kanonik eser kavramını nasıl ele aldığına da değinilecektir. Estetik değerlendirmenin kültürel bağlamaların ve bireysel tercihlerin kanonik nesnelerinin belirlenmesinde ne kadar etkili olduğu tartışılmakta ve bu tartışma, sanatın evrensel ve nesnel bir niteliğinin olup olmadığını gösteren genel bir soruyu da gündeme getirmektedir.

Sonuç olarak, bu makale, sanat tarihindeki kanonik eser kavramının boyutlarını açıklığa kavuşturarak, sanatın evrensel değerleri ve estetik idealleri üzerine düşünülmesini hedeflemektedir. Sanatın kültürel çeşitliliğini içinde barındırma anlayışı, sanat eserlerinin tanımına yönelik yapılan yorumların daha fazla kullanmasını, anlamlandırılmasını ve insanlığın evrensel deneyimlerini nasıl etkileyeceğine dair daha derin bir kavrayışa ulaşılmasını sorgulamaktadır.

Kanonik Eser: Tanım, Oluşum ve Süreklilik

Kanon, bir müzik terimidir ve "kanun" olarak da bilinir. Genellikle koro veya bir müzik eserindeki tekrarlanan bir bölümü ifade eder. Bu bölüm, farklı enstrümanlar veya sesler tarafından aynı melodiyle tekrarlanır ve kademeli olarak ezgiler birleşerek bir harmoni oluşturur (Karaaslan ve Özgür, 2021, s. 410). Kanon, çoğunlukla klasik müzikte kullanılır, ancak popüler müzikte ve hatta çocuk şarkılarında da kullanılabilir (Aydın ve Şenol, 2023, s. 35). Sanatta kanon, bir eser ya da sanat icrasında, belirli bir format veya stil üzerinde tekrarlanan bir bölümü ifade eder. Genellikle, bu formatı izleyen diğer sanat eserleriyle karşılaştırılarak incelenir. Kanonik sanat eserleri, bir kültürde veya toplumda kabul edilmiş, örnek alınacak ve uyulacak standartları yansıtır. Kanonik eserler, klasik sanatta sıkça rastlanır ve kabul edilmiş bir standart oluşturarak, zamanın ötesine geçebilirler.

Kanonik eserler ise genellikle bir tüketim veya toplumun kabul ettiği, değerli ve örnek alınması gereken eserlerdir (Alkan, 2019). Bu eserler, zaman içinde bir topluluk veya toplumun bir parçası

haline gelmiş ve geniş bir kitle tarafından sahiplenilmiş ve takdir edilmiştir (Tuzaş ve Koç, 2016). Kanonik eserler, edebi veya sanatsal değeri yüksek olduğu düşünülen klasik eserlerden oluşur. Bu eserler, genellikle edebiyat üzerindeki belirli bir etki yaratmış, diğer yazarlar veya içeriği üzerinde ilham kaynağı olmuş veya edebiyat ve sanat alanında önemli bir dönüm noktasını temsil etmiştir (Tökel ve Şahmurat, 2021). Ancak, kanonik nesnelerin çizimi ve değerlendirilmesi konusunda bazı bölümler bulunmaktadır. Genellikle, kanonik unsurların belirlenmesi sürecinde edebiyatçı bir değerlendirmenin yapılması söz konusu olabilir. Bir eserin kanonik olup olmadığına karar vermek, belirli bir kültürel yapının veya kuruluşun, uzmanın görüşmelerine dayanabilir ve bu da tartışmalara yol açabilir. Ayrıca, kanonik eserlerin belirlenmesi sürecinde genellikle belirli bir dönem veya kültürel bağlamının incelendiği görülür. Bu da farklı kültürlerin veya dönemlerin öğelerinin dşlanması veya göz ardı edilmesine neden olabilir. Kanonik eserlerin tanımlanmasında toplumsal ve maddesel faktörlerin etkisi olduğu da bulunmaktadır. Kanon, bir metin, eser veya belirli bir yerde bulunan, kabul edilen yönetimler, standart veya kriter olarak kabul edilenlerden oluşan bir koleksiyondur. Kanon, genellikle Batı müziği terminolojisinde kullanılan, belirli bir müzikal form, ülke, kural ve standartlarını ifade eden bir terimdir (Ünver, 2022). Ancak, kanon aynı zamanda, sanat, edebiyat, mimari, heykel gibi diğer sanat formlarında da kullanılabilir. Kanonun ortaya çıkışı, genellikle Antik Yunan ve Roma Dönemlerine kadar bir geçmişe dayanmaktadır. Antik Yunan'da, Homeros'un İlyada ve Odyssea gibi epik şiirleri, trajedi yazarı Sofokles'in eserleri ve filozof Platon'un diyalogları gibi belirli kitaplar, edebi kanunun parçası olduğu kabul edilirdi. Antik Roma'da Vergilius'un Aeneis'i ve Cicero'nun retorik temalı eserleri kanonik metinler olarak kabul edilirdi (Şahin, 2017). Orta Çağ'da, kilise tarafından tanımlanan dini metinlerin kanonik olarak kabul edildiği bir dönem yaşandı. Hıristiyanlıkta, İncil'in (Yeni ve Eski Ahit) ve bazı Hıristiyan kiliseleri tarafından kabul edilen apokrif kitapların bir kanonu vardır. Bu kanonik metinler, Hristiyan inancının temel yapısı olan kutsal metinlerdir (Meral, 2007).

Rönesans Dönemiyle birlikte, antik Yunan ve Roma Dönemlerine olan ilgi yeniden canlandı ve bu dönem metinleri tekrar değer kazandı. Özellikle, Platon'un ömür boyu çalışmaları ve Antik Yunan şiirleri yeniden keşfedildi, batı düşüncesi ve sanatının kanonik metinleri haline geldi. Aynı dönemde, bilimsel içerikli de belirli kaynakların kullanımını için kanonik olarak kabul edildi. Örneğin, Ptolemy'nin astronomi çalışmaları ve Galen'in mimari eserleri uzun süre kanonik metinler olarak kabul edildi. Ancak, kanonun yapımı ve kabulü her zaman değişkenlik kazanabilir. Çoğu farklı kültürde, tüketim değerleri, inançları ve çıkarları kanonik metinlerin belirlenmesinde etkili olmuştur. Ayrıca, ideolojik ve politik faktörler de kanonun oluşumunda etkili olmuştur.

Kanonlaşma süreci, belirli bir metin veya eserin kanonik olarak kabul edilmesi anlamı gelir. Bu süreç genellikle zaman içinde gerçekleşir ve bir toplum veya kurum tarafından belirlenen şartlara göre yapılır. Bir metin veya eserin kanonik hale gelmesi, o metnin veya eserin üstün veya önemli olduğu anlamında gelir. Ancak kanon aynı zamanda belirli bir sanat akışının veya stiline özelliklerini de ifade edebilir. Örneğin, Barok veya Gotik sanatının belirli özellikleri kanonik olarak kabul edilmiştir. Rönesans Dönemi İtalyan sanatı, Batı sanat kanununun önemli bir parçası olarak kabul edilir. Bununla birlikte, kanonik sanat eserleri genellikle belirli bir zaman dilimi veya içinde belirli bir ideali tarafından yönetilen bu idealler zaman içinde bulunur.

Sanatın Estetik ve Felsefi Boyutları

Sanat tarihinde kanonik eserlerin felsefi boyutu, uzun bir tartışma konusudur. Kanonik eserler, sanat tarihinde kabul görmüş, önemli eserlerdir ve toplumun sanatsal değerleri ve inançları ile doğrudan

ilişkilidir. Felsefi olarak, bu eserler, idealleri, normları ve değerleri yansıtır ve toplumsal değerlerini tanımlar. Felsefe ve sanat tarihi arasında sıkı bir bağ vardır. Felsefe, düşüncelerimizi anlamlandırmak için kullanılan bir araç ve sanat da insanların kullandığı ve bunu ifade etmek için ilgilendiği yaratıcı deneyimlerdir. Hem felsefe hem de sanat tarihi, insanların tarihsel olarak ne anlattıklarını, hissettiklerini ve nasıl ifade ettiklerini anlamamıza yardımcı olur. Örneğin, felsefenin epistemoloji adı verilen dalı, bilginin ne olduğunu, nereden geldiğini ve nasıl elde edilebileceğini inceler. Bu sanatın doğasını ve yorumlamayı anlamak için önemlidir. Sanat, belirli bir çalışma, deneyim ve anlam taşıyan bir ifade biçimidir. Bu nedenle, bir sanat eserini anlamak için, yaratıcının niyetini anlamaya çalışmak gerekir. Örneğin, Rönesans Dönemi eserleri, ideal güzellığe odaklanan bir felsefi düşünceye sahiptir ve bu düşünce Dünya'yı ve insan doğasını anlamaya yöneliktir. Bununla birlikte, modernizm hareketi, sanatın sadece bir güzellik kaynağı olmadığını savunur ve felsefi olarak, herkesin sanat yapabileceği fikrini benimser. Bu yaklaşım, sanatın sadece elit kesime özgü olmadığına ve herkesin sanat yapabileceğine ve kreatif ifadelerin çeşitliliğinin desteklenmesine olanak tanır.

Sanat tarihi, sanat eserlerinin yaratıldığı dönemlerin kültür, toplum, siyasi ve ekonomik durumlarıyla ilgilenir. Bu da felsefenin, tarihsel, kültürel ve sosyal bağını anlamak için kullanılan araçlarla muhafaza edildiğini gösterir. Örneğin, Platon'un "*Politeia*" adlı eseri, güzellik, adalet ve ömür boyu ideallerin doğasını tartışırken, pek çok Rönesans sanatçısı bu çalışmalarını sanat eserlerine yansıtmıştır (Erol ve Erol, 2018). Felsefe ve sanat tarihi arasında güçlü bir bağ vardır. Her ikisi de insanları ve eylemlerini anlamak için farklı araçları kullanır. Felsefe, sanatın doğasını anlamak ve yaratıcısının amaçlarını çözebilmek adına alternatif düşünme yolları sağlar, sanat tarihi ise sanat eserlerinin tarihi, kültürel ve sosyal bağlarının anlaşılmasına yardımcı olur. Formun Üstü

Temel olarak, felsefe ve sanat tarihi, insan deneyimlerinin farklı algılamaları ve kullanımları ile ilgilenirler. Her ikisi de insanı, dünyayı anlama ve ifade etmeye yönelik davranışlarına yöneliktir. Sanat tarihi, farklı zamanlar ve kültürlerde yaratılan sanat eserlerini inceler. Bu eserler, farklı sanatçıların farklı düşünce ve ifade etme şekilleri hakkında bilgi vermektedir. Bu nedenle felsefe, sanat tarihi düşüncesi ve anlayışının nasıl ifade edildiğine ilişkin bir bakış açısı sunar. Felsefe, insan düşüncesi ve varoluşunun temel sorularını sorgular ve cevaplar arar. Sanat tarihi gibi, felsefe de insanın dünyaya bakış açısını anlamaya çalışır. Felsefenin en temel sorularından biri, "Ne anlama geliyor?" sorudur. Bu soru, sanatın da temel sorularından biridir. Sanat eserlerinin, insanların hayatlarının, kullanım anlayışlarının yolculuğu, felsefe de insanın varoluşunu kavramaya çalışır. Her ikisi de insan deneyimlerinin farklı algılama potansiyelini anlamaya çalışır. Sanat tarihi, insanları ve ifade etme şekillerini çevreleyen sanat varlıklarına sığınırken, felsefe ruh düşüncesinin ve varoluşunun temel sorularını sorgular. Formun Üstü

Her ikisi de insan deneyimini anlamak ve anlamlandırmak için çaba harcarlar. Felsefe, insan düşüncesinin temel sorularını sorgular ve cevap arar, sanat ise insanın duygusal, estetik ve yaratıcı deneyimlerini ifade etmek için araçlar kullanır.

Sanat tarihi, insanların deneyimlerini nasıl ifade ettiklerini, onların davranışlarının, nasıl evrimleştiğini, insanların estetik anlayışları ve kültürel değerleri hakkında ipuçları verir. Felsefe ise insan düşüncesini ve değerlerini anlamak için araçlar sağlar. İkinin birbirini tamamlayan disiplinleri ve birlikte yaşadıkları insan deneyimlerinin farklı meselelerini ele alabilirler. Örneğin, Platon'un «İdealar Ülkesi» konsepti, sanat tarihi için önemli bir konu olmuştur (Gambarli, 2021). Çünkü Platon, gerçek dünyanın bir idealler dünyasında bir hayalet meclisi vardır. Sanat, bu ideallerin dünyasından etkilenen ve gerçek dünyaya yansıyan güzellikleri aradı

(Kılıç, 2014). Bu kavram, sanat tarihinde idealize edilmiş insan figürlerinin, mitolojik yaratıkların ve diğer estetik anlayışları etkilemiştir. Benzer şekilde, felsefe ve sanat tarihi arasındaki bağ, birçok modern sanat ekolü için de geçerlidir. Örneğin, İmpresyonizm, uygulamanın gerçekliğini yansıtmak yerine, sanat eserini okumada ve algılarını etkilemekte kullanılan bir sanat akımıdır. Bu, dikkate alma bir düşünceden edinilir: insanların dünyayı gözlem ve algıları, gözlemlenen gerçeğin penceresinden doğadaki noktaları, kişisel deneyimler ve algılamalar tarafından şekillenir. Felsefe, insan düşüncesini ve değerlerini anlamak için araçlar sağlarken, sanat tarihi insanların geçmişteki yaratıcı ifadelerini anlamaya yardımcı olur. Kanon, genellikle sanatta veya edebiyatta kabul edilen standartlar veya ölçütleri ifade eden bir terimdir. Sanat tarihi ise insanlık tarihi boyunca yapılan mimari üretimlerin incelenmesi ve kronolojik olarak oluşturulması işlevidir. Sanat tarihi, kanonik nesnelerin çizilmesine ve ortaya konmasına yardımcı, aynı zamanda bu eserlerin tarihi ve kültürel geleneklerini de ele alır. Bu tarihi nedenle, sanat tarihi kanonik eserlerinin sadece estetik özelliklerini değil, aynı zamanda, sosyal, kültürel ve politik bağlamalarını da ele alır.

Kanon kelimeleri, "ölçü", "kural" veya "standart" anlamlarına gelir. Sanat tarihinde kanon, belirli bir dönem veya kültürde kabul edilen ideal sanat eserlerinin veya sanatçıların listesini ifade eder (Cengiz, 2021, s. 172). Sanat tarihi, sanat eserlerinin tarihi, gelişimi ve değerlendirmeleri inceler. Sanat tarihi, genellikle eserlerinin belirli dönemleri veya kültürlerindeki kanonik eserler ve sanatçıları da inceler. Bu kanonik eserler, o dönemde veya kültürde kabul edilen en yüksek sanat değerlerini ve mükemmellik ilkelerini temsil ederler. Ancak, kanonik eserlerin belirleme ve gözlemlenme, belirli bir topluma veya değerlere, dünya görüşüne ve tarihî olaylara bağlıdır. Bu nedenle, farklı kültürler veya toplumlar, aynı dönem veya sanat hareketinde farklı kanonik eserler kabul edebilirler. Sanat tarihi, kanonik eserlerin, kültürel geleneklerini ve anlamlarını inceler, kanonik eserler sanat tarihinde önemli bir yere sahiptir.

Sanat tarihi, belirli süreler kabul edilen kanonik sanat eserlerinin incelenmesine ve bu ürünlerin kabul edilmesinde etkili olan unsurlara da bakar. Örneğin, Rönesans Döneminde İtalya'da, kanonik sanat eserleri genellikle antik Roma ve Yunan kültürlerinden esinlenerek yapılmış ve bu eserler, Batı sanatında kitap haline de getirilmiştir.

Sanat tarihi, yaratıcı bir disiplindir. Bu disiplin, insanların geçmişte yaratmış oldukları sanatsal eylemlerini, bu ürünlerin yetiştirdikleri, dönem kültürünü, toplumsal, siyasal ve ekonomik özelliklerini inceler. Kanon ve sanat tarihi arasındaki ilişkiye örnek olarak kanonik yapılar, resimler, heykeller, mimari bulgular vb. sanat incelemeleri gösterilebilir. Kanonik yapılar, sanat tarihi açısından, bir dönemin yönetim standartlarını, bu devrin yürütme pozisyonundaki sınıfını da inceler. Öte yandan, sanat tarihi, kanonik sanat eserlerinin dışında da çeşitli bölgelerde yaratılmış sanat eserlerini de inceler. Bu eserler, kanonik yapılar dışında kalmış olsalar da, sanat eserleri ve sanatın kuralları önemli bir rol oynarlar. Kanon ve sanat tarihine geçmişin farklı açılarından bakıldığında, sanatın kullanılması ve kültürlerin oluşumuna ilişkin önemli ipuçları sağlarlar.

Sanat tarihi, sanat sistemlerinin geçmişini, stilini, çözümlemelerini ve kullanım alanlarını inceler. Sanat üzerindeki kanonik sanat eserleri, genellikle "yüksek sanat" olarak çalıştırılan sanat eserleri kategorisine girerler. Bu eserler, estetik kalite ve sanatsal önemi nedeniyle kabul görebilir ve genellikle müzelerde veya sanat galerilerinde sergilenirler. Bununla birlikte, kanonik olmayan sanat eserleri de birçok açıdan önem verilen eserler grubunda yer almaktadır (Şahin, 2012).

Sanat tarihinde kanonlar belirli bir dönemin, kültürün en karakteristik kabul edilen standartları ifade eder. Bu standartlar, özellikle Batı sanat tarihinde, Rönesans'tan bu yana etkili olmuştur.

Örneğin, resimde kullanılan perspektif, anatomik doğruluk, ışık-gölge etkileri gibi teknikler, Rönesans Döneminde kabul edilen kanonlar arasındadır. Benzer şekilde, klasik Yunan ve Roma sanatının idealize edilmiş insan figürleri, vücut oranları, mimari stil ve diğer özellikleri de bir kanon olarak kabul edilir. Ancak, kanonların zaman içinde değişebildiği veya farklı dönemlerde farklı kanonların kabul edilebildiği unutulmamalıdır. Örneğin, 20. yüzyıl sanatında, geleneksel kanonlardan kopan farklı tarzlar, teknikler ve yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Kanonlar sanat tarihi için önemli bir referans noktası olabilir ancak her zaman sabit değildir. Kanonlarla ilgili farklı dönemlerde farklı yorumlar ve yaklaşımlar ortaya çıkabilir.

Sanat tarihinde kanon, belirli bir dönem, tarz veya bölgelerde önemli sanatçıların eserlerini bir liste olarak kullanılır. Örneğin, Rönesans kanonu, 15. ve 16. yüzyılda İtalya'da ortaya çıkan sanatsal hareketin en önemli sanatçıları ve özelliklerini içerir. Bu sınır arasında Leonardo da Vinci, Michelangelo ve Rafael gibi ünlü isimler yer alır (Goffen, 2002).

Ancak, sanat tarihi kanonları zaman içinde barındırdığı ve farklı perspektiflerden farklı nesnelere birisi olabilir. Örneğin, kadın sanatçıların tarihi boyunca yeterince takdir edilmediği düşüncesi son zamanlarda değişmeye başlamış ve kadın sanatçıların eserleri daha çok incelenmeye başlamıştır. Kanon ve sanat tarihi arasındaki ilişki, belirli bir sanat eserinin veya döneminin en önemli eserlerini ve sanatçıları bir liste olarak tespit edebilir. Ancak, bu listeler sınırları ve farklı bakış açılarından yeniden değerlendirilebilir. Sanat tarihi ise insanların tarih boyunca yaşadıkları sanat eserlerinin incelenmesini ve yayılmasını ifade eder.

Epistemoloji, bilginin kaynağı, doğası, sınırları ve geçerliliği üzerine felsefi bir disiplindir (Işıklı, 2014). Sanat ise estetik, duygusal veya zihinsel deneyimler yaratmak için yaratıcı faaliyetlerde bulunan bir alandır. Epistemoloji ve sanat birbirleriyle sıkı bir şekilde bağlantılıdır. Sanat, insanları dünyayı anlamak için kullandığı bir araçtır. Sanat eserleri, izleyiciye bir bakış açısı sunabilir veya dünyayı farklı bir şekilde göstererek bireylerin bilgi edinme sürecine katkıda bulunabilir. Sanat, farklı sanatçıların ve izleyicilerin tecrübeleri, anlayışları ve bakış açılarından dolayı, epistemolojik bir etkiye sahip olabilir (Balci, 2019). Öte yandan, epistemolojik sorular, sanatın kendisinde de ortaya çıkabilir. Sanat eserlerinin gerçekliği, nesnelliliği veya doğruluğu konusunda sorular sorulabilir. Sanat eserleri genellikle kişisel veya toplumsal deneyimlerin bir yansımasıdır, bu nedenle bir eserin gerçekliği veya doğruluğu, izleyicinin kendi bakış açısı veya deneyimiyle ilişkilidir.

Sanatın Evrensel Değerleri

Sanat eserleri felsefi tartışmaların merkezinde yer alan önemli konuları ele alabilir ve felsefi çözümlenmelerle incelenebilirler. Örneğin, sanat eserleri estetik, etik, epistemoloji, varoluşçu felsefe gibi alanlarda ele alınabilir. Estetik açıdan, sanat eserleri güzellik, sanatın doğası ve sanat eserlerinin değerlendirilmesi konularında ele alınabilmektedir (Tunalı, 2002). Sanat eserlerinin neden güzel olduğu, güzellik kavramının ne olduğu ve sanat eserlerinin güzellik açısından nasıl değerlendirileceği gibi konular tartışılabilir. Etik açıdan, sanat eserleri özellikle sanatçıların etik sorumluluklarını ele alınabilir. Sanatçıların toplumsal etki ve sorumlulukları, sanat eserlerinin etik değerleri ve sanat eserlerinin toplumsal etkileri gibi konular etik açıdan incelenebilir. Epistemoloji açısından, sanat eserleri bilginin doğası, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi konularında incelenebilir. Sanat eserlerinin bilgi kaynağı olarak kullanımı, sanat eserlerinin bilgi üretimindeki rolü ve sanat eserlerinin bilgiye ulaşma yolları gibi konular tartışılabilir. Varoluşçu felsefe açısından, sanat eserleri insanın varoluşu, özgürlüğü ve anlam arayışı konularında incelenebilir. Sanat eserlerinin insanın varoluşu ve anlam arayışındaki rolü, sanat eserlerinin insanın öz-

gürlüğüne katkısı ve sanat eserlerinin insanın varoluşsal kaygılarını ele alması gibi konular üzerine konuşulabilir. Bunlar sadece felsefi çözümlenmelerin yapılabileceği birkaç örnektir. Sanat eserleri farklı felsefi perspektiflerle de yorumlanabilirler (Karaca, 2017).

Sanat eserleri, felsefi açıdan incelenerek derinlemesine bir anlam ve değer kazanabilir. Sanat, insanların düşüncelerini, duygularını ve hayallerini ifade etmek için kullandığı bir araçtır ve felsefe de insan deneyimlerinin ve varoluşsal soruların anlamını ve doğasını keşfetmek için kullanılan bir araçtır. Bu nedenle, sanat eserlerinin felsefi çözümlenmeleri, insanların varoluşsal sorularını, toplumsal meselelerini, ahlaki ve etik konularını anlamak için önemli bir araçtır. Sanat eserlerinin felsefi çözümlenmeleri, sanat eserlerinin neden var olduğu, insanların onları neden yarattığı, sanat eserlerinin ne anlama geldiği ve insanların onları nasıl yorumladığı gibi temel sorulara yanıt arar. Sanat eserlerinin felsefi çözümlenmeleri ayrıca, estetik özellikleri, sanat eserlerinin içerikleri ve dışavurumları ile ilgili soruları da ele alır. Sanat eserlerinin felsefi çözümlenmeleri, sanatın bir dizi farklı disiplinde incelenmesine olanak tanır. Örneğin, sanatın felsefesi, güzel sanatlar tarihi, estetik ve eleştirel teori gibi farklı disiplinler, sanat eserlerinin felsefi çözümlenmelerinde sıklıkla kullanılan araçlar arasındadır. Sanat eserlerinin felsefi çözümlenmeleri, sanat eserlerinin anlamını, değerini ve toplumsal ve kültürel önemini anlamak için önemli bir araçtır. Bu tür çözümlenmeler, sanat eserlerinin yaratıcıları, yorumlayıcıları ve izleyicileri için daha derin bir anlayış sağlar ve insanların sanata ilgisini arttırabilir.

Sanat eserlerinin felsefi çözümlenmesi, birçok farklı felsefi disiplinden yararlanır. Estetik, semiyotik, epistemoloji, metafizik, etik, siyaset felsefesi ve diğer felsefi disiplinler, sanat eserlerinin çözümlenmesi için kullanılabilir. Örneğin, bir tablodaki renklerin ve şekillerin kullanımı, eserin mesajını ve anlamını etkileyebilir. Bir şiirdeki dilin kullanımı, şiirin estetik kalitesini ve anlamını etkileyebilir. Bir filmdeki karakterlerin ve olayların tasviri, filmin ideolojisini ve toplumsal mesajını belirleyebilir.

Sanat eserlerinin felsefi çözümlenmesi, sanatın işlevi ve toplumsal rolü hakkında da bilgi sağlar. Sanatın sadece estetik bir amaç için mi yoksa toplumsal, siyasi ve kültürel bir amaç için de mi var olduğunu anlamaya yardımcı olur. Ayrıca, sanat eserlerinin tarihsel bağlarını da anlamaya yardımcı olabilir, çünkü bir eserin üretildiği zaman ve mekân, eserin anlamı ve etkisi üzerinde büyük bir etkiye sahip olabilir. Sanat eserlerinin felsefi çözümlenmesi, sanatın insan yaşamında oynadığı rolü ve insan düşüncesinin ve değerlerinin sanat eserlerine nasıl yansıdığını anlamaya yardımcı olan önemli bir felsefi disiplindir. Sanat eserleri genellikle felsefi sorular ve konular üzerine düşündürülen derin anlamlar barındırırlar. Bu anlamları anlamak için, sanat eserlerinin felsefi çözümlenmeleri yapılabilir. Örneğin, edebi eserlerde karakterlerin davranışları, olayların gelişimi, temalar ve sembollerin kullanımı, felsefi konuları ve tartışmaları ele alabilir. Bu eserlerdeki karakterlerin seçimleri ve hareketleri, ahlaki sorulara ve etik ilkelerin tartışılmasına işaret edebilir. Ayrıca, bu eserlerdeki semboller ve metaforlar da felsefi sorulara işaret edebilir.

Sanat eserlerinin felsefi çözümlenmelerini, yapmak için, estetik, etik, epistemoloji, ontoloji ve diğer felsefi konular hakkında derin bir anlayışa sahip olmak gerekir. Bu eserlerdeki felsefi soruları ve konuları anlamak için, genellikle eserin dönemi, yazarının hayatı, kültürel bağlam ve diğer faktörler de dikkate alınır. Sanat eserlerinin felsefi çözümlenmeleri yaparak, eserlerdeki felsefi soruları ve konuları anlamak ve bu eserlerin daha derin anlamlarını keşfetmek mümkündür.

Kanonik Eserin Rolü: Kültürel Mirasın Korunması ve İletişimi

Kanonik eserler, bir toplumun kültürel değerlerinin en gözde ve önemli öğeleri arasındadır. Bu eserler, geçmişten günümüze ka-

dar uzanan bir yolculuğun tanıkları ve bir toplumsal yapının, kültürel mirasının seçkin örnekleri olmaları bakımından değer atfetmektedir. Kanonik eserler, edebiyat, sanat, müzik, felsefe ve diğer disiplinlerde bulunabilir ve bir toplumda derin izler bırakır (Tökel ve Şahmurat, 2021). Kanonik yapıları koruma, kültürel edinimlerin sürekliliği ve toplumlar arasında iletişim geçidi oluşturma açısından büyük önem taşır. Bu eserler, geçmiş nesillerden günümüze aktarılan kanıtları yani toplumsal hafızayı temsil eder ve gelecek nesillere miras olarak aktarılmalıdır. Bunun için, kanonik nesnelere fiziksel olarak korunmalarının yanı sıra, uluslararası iletişimin ve anlam arayışının sağlanması bakımından önemlidir. Kanonik korumaları için, kültürel olarak önemini vurgulayan politikalar oluşturulmalıdır. Bu politikalar, kanonik eserlerin korunması, envanterlenmesi ve belgelenmesi gibi hususlar içermelidir (Gülüm, 2021). Ayrıca, bu eserlerin erişilebilirliğini artırmak için dijital arşivlerin oluşturulması ve sanal potansiyelin paylaşılması da önemlidir. Zira kanonik eserlerin kültürel niteliklerinin farklı toplumlar arasında paylaşılması manasında gereklilik arz etmektedir. Bir eserin kanonik hale gelmesi, genellikle evrensel değerleri taşıması ve insanlık tarihinde derin bir güce sahip olmasıyla elde edilir. Bu eserler, farklı kültürler arasında bir köprü işlevi görerek anlayışı, hoşgörüyü ve kültürel alışverişi teşvik eder. Kanonik eserlerin uluslararası festivaller, sergiler ve kültürel etkinliklerle tanıtılmasıyla, kültürel iletişimin sağlanmasından faydalanılır. Kanonik ürünler aynı zamanda bir toplumun ulusal kimliğini sembolize etmektedirler. Bu eserler, genç nesiller arasında kültürel bilinç kazandırılmasında önemli bir misyona sahiptir.

Kanonik koruma ve iletişim için incelemeler birkaç önemli noktayı ele alabiliriz:

Restorasyon ve koruma: Restorasyon çalışmaları, kanonik eserlerin onarım, bakım veya yıpranmış taraflarının yenilenmesi bakımından faydalar sağlar. Uzman ekipler tarafından bu restorasyonlar, eserin özgünlüğünü ve özgün dokusunu korurken gelecek kuşaklara aktarımını sağlar. Erişilebilirlik ve paylaşım: Kanonik nesnelere mümkün olduğunca geniş bir kitleye erişilebilir olması önemlidir. Sanal gücün dijital arşivleri oluşturulabilir, nesnelere dijital olarak yayınlanması ve sanal sergilerin sürdürülmesi sağlanabilir. Bu sayede, maddi varlıkların kendi buldukları ortamlar kültürel iletişimi ve bilgi aktarımını artırılabilir. Eğitim ve bilgi birikimi: Kanonik eserlerin değeri ve önemi hakkında toplumun bilinçlenmesi gereklidir. Eğitim birimlerinde, müzelerde ve kültürel etkinliklerde bu eserlere yer verilmeli, her yaş grubundan insanların bu eserlerle doğrudan irtibata geçişleri adına kolaylık sağlanabilmelidir. Bunun yanı sıra, kültürel mirasın koruma ve iletişimi hakkında bilgi birikimi oluşturmak için seminerler, atölyeler ve etkinlikler düzenlenebilir.

Uluslararası işbirliği: Kanonik eserler, sadece bir halk için değil uluslararası tüm mecralar adına tüm insanlığın malı sayılmaktadır. Bu nedenle, uluslararası işbirliği ve kültürel alışveriş önemlidir. İşbirliği uzlaşma kanonik eserlerin korunması, restore edilmesi, sergilenmesi ve uluslararası festivallerin yaygın olarak tanıtılması için önemli hizmetler sunar. Bu tür etkinlikler, farklı kültürler arasında anlayış ve diyalogu teşvik eder.

Mirasın sürdürülebilirliği: Kanonik eserlerin gelecek nesillere aktarılması için sürdürülebilir bir yaklaşım benimsenmelidir. Bu, genç nesillerin kültürel mirasına sahip çıkması, mirasla ilgili mesleklerin teşvik edilmesi ve geleneksel gereksinimlerin korunması gibi unsurlar içerir. Aynı zamanda, iklim değişikliği, biyoçeşitlilikteki azalma ve diğer ekolojik tehditlerin için farkındalık yaratabilecek oranda güçlü sembollerdirler (Kuşçuoğlu ve Murat, 2017).

Kanonik eserlerin rolü, kültürel mirasın korunması ve iletişimi açısından hayati önem taşır. Bu eserler, toplumların tarihini, değerlerini ve kimliğini yansıtırken, kültürel iletişimi teşvik eder ve insanlık

mirasının sürdürülebilirliğini sağlar. Bu nedenle, kanonik eserlere gereken önemi vermek, korumak ve gelecek nesillere aktarmak için çaba göstermek büyük bir öneme sahiptir.

Kanonik Eserin Toplumsal ve Politik Bağlamı

Kanonik eserler, toplumun ve politikanın birçok yönünü belirleyen önemli edebi yapıtlardır. Kanonik bir eser, genellikle edebi değeri kanıtlamış, büyük bir etki yaratmış ve geniş bir kitle tarafından kabul görmüş bir yapıttır. Bu tür eserler, kültürel ve toplumsal incelemeler için önemli birer referans noktasıdır. Toplumun değerlerini, normlarını, birikimlerini ve farklı değerlendirmeye unsurlarını ele alırken politik yaşamları ve güç aktarımı konusunda da fikir vermektedirler. Bir kanonik eseri toplumsal ve politik bağlama dayandırırken, eserin yazıldığı dönem, yazarın yaşadığı topluluk, sosyal alan, işçi ve siyasi atmosfere de temas edilmektedir. Bu bağlamı anlamak, eserin derinliğini ve farkı açılarından çözümlenebileceğine dair ipucu sağlar. Örneğin, 19. yüzyıl Rus yazarı Fyodor Dostoyevski'nin "Suç ve Ceza" adlı romanı, toplumsal ve politik bağlamıyla örnek olarak ele alınabilir. Roman, 19. yüzyılda Rus İmparatorluğu'nda geçerek inanç, ahlaki çöküntü, adalet sistemi, suç ve ceza gibi temaları ele alır. Dostoyevski, eserinde sınıf ayrımcılığını, kısıtlamalarını ve toplumun genel kültürel durumunu eleştirirken, Rusya'nın politik ve toplumsal yapısını da yönlendirmeye çalışmaktadır. Roman, bir yandan vicdan azabını anlatırken diğer yandan da dönemin adalet sistemini eleştirir. Kanonik eserler, sadece kendi dönemlerine değil, aynı zamanda gelecek nesillere de seslenir. Bu eserler, toplumsal ve politik ilkeleri ve günlük evrensel mesajları içerir. İnsanlar bu sayede iletinin derinliklerine iner. Bu nedenle, kanonik eserlerin toplumsal ve politik bağlamaları, onların zamanının kapsadığı değer yargılarını ve düşüncesini anlamamız için olanak sağlar. Dolayısıyla kanonik nesnelere toplumsal ve politik yönleri onların sosyal ve siyasal manalarda anlaşılmasını kolaylaştırır. Kanonik eserler, halkın kutsallarını, değerlerini, kültürel birikimlerini ele alırken, aynı zamanda evrensel mesajlar sunarlar ve insan doğasının estetik nüanslarına dokunabilirler.

Estetik İdealler ve Kanonik Eserlerin Yansıttığı Estetik Standartlar

Estetik, insanların güzellik algısıyla ilgili olan ve sanat, doğa, objeler veya diğer görsel unsurlarla ilgili değerlendirmeleri kapsayan bir kavramdır. Estetik anlayışlar, tarihsel ve kültürel faktörlerden etkilenerek şekillenir ve farklı zamanlarda farklı standartlar ve idealler ortaya çıkar. Estetik idealler, toplumların ve kültürlerin güzellik anlayışlarını ifade eder. Bu idealler, insanların zevklerini, tercihlerini ve güzellik algılarını belirler. Çoğu zaman, estetik ideallerin ilkeleri simetri, oran, denge, uyum ve estetik kurallar gibi unsurları içerir. Antik Yunan ve Roma'da, ideal güzellik tanrısız oranlarla ölçülmüş ve simetrik bedenlerin yansıttığı estetik standartlar ön plana çıkmıştır. Bu eserler, genellikle estetik standartları algılar ve idealize edilen güzellik anlayışını temsil eder. Örneğin, Leonardo da Vinci'nin "Mona Lisa" tablosu, Rönesans Çağı süslemelerinin bir örneği olarak kabul edilir. Mona Lisa'nın gizemli görünümü, yüzünün ayrıntıları ve doğal görünümü, o dönem estetik anlayışını amaçlamaktadır. Bu eser, yüz hatlarıyla uyumlu olmasına, idealize edilmiş bir güzellik algısına ve sanatsal yetenekle yaratılan gerçekçi bir portreye değer veren estetik esaslara dayanır. Estetik standartların boyutu, farklı kültürler arasındaki belirlenimlerle tespit edilir. Örneğin, Batı sanatında idealize edilmiş, zarif ve simetrik bedenler, Japon sanatında daha minimal ve mimari bir estetik anlayışla değişiklikler sunar. Her eserin kendine özgü estetik idealleri ve kanonik nitelikleri vardır ve bu eserler, o toplum değerlerini, inançlarını ve güzellik anlayışını ortaya koyar. Estetik idealler ve kanonik eserler, sanatın ve güzellik algısının büyüklüğünü sergilemektedir.

Kanonik Eserin Eleştirisi: Yenilikçilik ve Çeşitlilik Arayışı

Geleneksel edebiyatın değerli eserleri, edebi kanonun bir parçası olarak kabul edilmiştir. Bu kanon, belli bir dönemde veya bir kültürde kabul gören en iyi eserlerin içeriği olup genellikle klasik kabul edilen yazarların içeriklerini kapsar. Ancak, günümüzde kanonun eleştirisi giderek artan ve bazı eleştirmenlerce kanonik eserlerin kullanılabilirliği ve çeşitlilik arayışıyla sorgulanması gerektiğini savunmaktadır.

Yenilikçilik, edebi eserlerde yaratma ve alışılmadık yaklaşımları kullanma anlamında gelir. Kanonik eserler genellikle klasik bir kalıba sahiptir yanı sıra belirli kurallara bağlı kaldıkları da düşünülür. Ancak, özellikle edebiyatın canlı kalmasını ve evrilmesini sağlayan bir güç tarafından sürekli işler olmasını savunanlar da mevcuttur. Yenilikçi eserler, geleneksel kalıpları yıkabilir, yeni anlatımdan yararlanılabilir ve farklı perspektifleri yansıtabilir. Bu da edebiyatın zenginliğine ve gelişimine katkıda bulunur.

Zenginlik arayışı ise, farklı kültürlerden ve toplumsal deneyimlerden elde edilen özelliklere verilen önemi vurgular. Kanonik eserler çeşitlilik arayışıyla, farklı kültürel arka planlardan gelen yazarların sesini dinlemek ister. Bu, toplumsal etkileşimi ve çoksesliliği teşvik eden bir yaklaşımdır. Farklı deneyimlerin, kimliklerin ve hikâyelerin temsil ettiği eserler, okuyucuya daha kapsamlı bir dünya sunar ve bu da genişleme anlayışını savunur.

Kanonik eleştiri öğeleri, kullanılabilirlik ve çeşitlilik arayışının önemini vurgular. Bu eleştiri, edebiyatın statik hale gelmemesi, sürekli olarak yenilenmesi ve toplumsal değişimlere cevap verebilmesi gereken düşünceden ilham almaktadır. Eleştirmenler, kanonik nesnelerin sorgulanması ve alternatif metinlerin keşfedilmesi gerektiğini savunur. Bu, daha geniş bir perspektiften bakmaya fırsatı verir ve edebiyatın sınırlarını genişletir. Ancak, kanonik eserlerin değeri kanonik unsurların eleştirisi, yıpranmışlık ve çeşitlilik arayışıyla tüketilebilir. Bu eleştiri, edebiyatın statik durumundan ve çağdaş dünyaya entegre olabilmeye sıkıntılarında kaynaklanmaktadır.

Sanatın Kanonikleşme Sürecindeki Cinsiyet, İrk ve Sınıf Dinamikleri

Sanatın kanonikleşme süreci, tarihi olarak cinsiyet, ırk ve sınıf dinamiklerinin etkisinde kalmış ve bu etkenlerle birlikte toplumsal normlarına bağlı olarak şekillenmiştir. Kanonikleşme, bir çekirdek sınıf veya sanatın kabul edilen, örnek alınan ve değerli olarak addedilen sistemlerinin amacını belirlemekten gelir. Ancak bu süreçte, belirli bir toplumsal yapıya dayanan ayrımcı ve dışlayıcı sergiler ortaya çıkmaktadır. Cinsiyet, ırk ve sınıf, sanatın kanonikleşme sürecindeki en önemli dinamiklerden biridir. Tarih boyunca, sanatın büyük bir parçası erkek sanatçılar tarafından yürütülmüş ve bu da erkek sanatçıların eserlerinin daha fazla bilinmesine ve değer görmesine yol açmıştır. Kadın çevresinde ise çoğu zaman kısırlı bir rol üstlenilmiş ve sanat dünyasında sınırlı bir tanım ve yüzeysellikte karşılaşmıştır. Kadınların sanat üretimine katılımı, cinsiyet eşitsizliği ve taraf olma ile mücadele etmek için önemli bir adım olmuştur. İrk temelli sistemlerde de sanatın kanonikleşme süreci belirgin bir rol oynamıştır. Batı sanat tarihinde, beyaz sanatçıların eserleri genellikle öncelikli olarak kabul edilmiş ve korunmuşlardır. Özellikle Avrupa sanatı ve Batı sanat geleneği, genellikle beyaz sanatçıların perspektifini ve deneyimini yansıtmıştır. Bu durum, diğer kültürel ve etnik gruplara ait sanat eserlerinin marjinalleştirilmesine ve görmezden gelinmesine yol açmıştır. Ancak son yüzyıllar, çeşitlilik ve kapsayıcılık çabalarıyla birlikte, farklı ırklardan sanatçıların eserlerinin farkına varılmaya başlanmıştır ve bu düşünce daha çok desteklenmiştir.

Sanat eserleri felsefi olarak birçok eleştiriye maruz kalır. Örneğin, feminist eleştiri, sanat eserleri üzerinden kadın bedeni ve

cinsiyet rolleri konusunda sorgulamalar yapar. Postkolonyal teori, sanat eserlerinin beyaz-hakim kültürün baskısını yansıttığını ve azınlık kültürlerin temsil edilmediğini savunur. Bu eleştirel yaklaşımlar da kanonik eserlerin felsefi boyutu hakkında farklı perspektifler sunar. Kanonik eserlerin felsefi boyutu çok önemlidir. Bu eserler, toplumun değerlerini, inançlarını ve normlarını yansıtabilir, kültürel mirasın korunmasında ve gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir rol oynar. Ancak, felsefi eleştirilerle de karşı karşıya kalabilirler ve bu eleştiriler, sanat eserleri üzerinden toplumsal meseleleri sorgulama ve tartışma açısından önemli bir fırsat sunar.

Sınıf dinamikleri de kanonikleşme sürecini kullanmak ta bir etkidir. Sanat yapıtlarının çoğu, zengin, soylu sınıfların desteği ve amaçları doğrultusunda şekillenmiştir. Zenginlik ve prestij, sanatçıların objelerinin kabul görmesinde önemli bir faktör olmuştur. Bu durum, daha düşük sosyoekonomik gruplardan gelen sanatçıların yapıtlarının dışlanmasına ve değer görmemesine neden olmuştur. Ancak günümüzde bu konudaki olumsuz tablo değişmeye başlamıştır.

Kanonik Eser Kavramının Geleceği ve Değişen Sanat Algısı

Kanonik eser kavramı, sanat tarihinde önemli bir rol oynamış ve uzun süreden beridir sanat algısını şekillendiren bir faktör olmuştur. Ancak, günümüzde bu kavramın geleceğinin tartışmaları çoğalmaktadır. Sanat algısı, toplumların ve bireylerin yaşamlarına ve beklentilerine uyum sağlamak zorundadır. Bu nedenle, kanonik eser kavramının karşılaştırılması söz konusudur.

Kanonik eserler, genellikle bir dönem veya bir ülkede bulunan "klasikler" olarak kabul edilen eserlerdir. Bu eserler, genellikle edebiyat, müzik, resim, heykel gibi alanlarda yer alır ve kutsal toplum tarafından değerli ve prensip olarak kabul edilmiştir. Kanonik eserler, genellikle belli bir estetik ve içeriksel değere sahip olmalarıyla ilgili ve uzun süre geniş bir izleyici kitlesine adresidir. Ancak, günümüzde sanat algısı büyük bir değişime yol açmaktadır. Teknolojinin hızla ilerlemesi, küreselleşme ve çeşitli faktörler, kanonik eserin tanımı genişlemiş ve yeni ifade biçiminin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Sanatın demokratikleşmesiyle birlikte, daha önce dışlanmış veya göz ardı edilmiş konular ve fikirler ön plana çıkmıştır. Bu değişim sürecinde kanonik eser kavramı sorgulanmaya başlamıştır. Eleştirmenler ve argümanları kanonik eserleri sadece belirli bir grubun beğenilerini, estetik zevklerini yansıttığını ve çoğu zaman kadınlar, etnik gruplar ve LGBT+ toplulukları gibi farklı kesimlerin önemsenmediğini savunmaktadırlar. Bu bağlamda, kanonik eser kavramı, toplumsal davranışlar ve farklı düşünce sonuçlarını göz ardı eden bir sistem olarak eleştirilmektedir.

Değişen sanat algısı, çeşitlilik, kullanılabilirlik ve özgünlük gibi kavramlara odaklanmayı gerektirir. Sanatın amacı, toplumu anlamak, sorgulamak ve dönüştürmektir. Bu nedenle, sanatın kanonik yapıtlarından bağımsız olarak değerlendirilmesi ve farklı perspektiflerin, deneyimlerin ve ifade yapısının değerlendirilmesi önemlidir. Dolayısıyla gelecekte, kanonik eser kavramının yerini daha plastik bir sanat anlayışı alabilir.

Sonuç

Kanonik nesnelere, sanat eserlerinin önemli bir parçasını oluşturur ve sanat dünyasında geniş bir kullanıma sahiptir. Bu eserler, genellikle belirli bir döneme veya tarza damgasını vurmuş eserler olarak kabul edilir. Kanonik eserler, bir dönemin veya bir sanatçının yaratıcılığına olan katkıları açısından derin bir izlenime sahiptir. Bu eserler, üretim, estetik değer, kullanılabilirlik veya teknik ustalık gibi konulardan ibaret bir anlam genişlemesine uğramaktadır. Ayrıca, genellikle bir toplumun değerlerini, inançlarını veya ideallerini yansıtmaya eğilimlerine sahiptirler. Bu nedenle, kanonik

eserler, sanat tarihinde bir dönemin veya bir sanatçının önemli bir temsilcisi olarak kabul edilirler. Bu manada Van Gogh'un "Yıldızlı Gece" tablosu, post empresyonizm hareketinin önde gelen bir örneği olarak kabul edilir ve modern sanatta önemli bir yer işgal eder. Kanonik ürünlerin değerlendirilmesi, farklı eleştirel yaklaşımlara göre belirlenir. Estetik değer, teknik ustalık, kullanışlılık, düşük sembolizm veya mesajlar gibi faktörler dikkate alınır. Ayrıca, eser o dönemdeki ve sonraki örneklerle etkisi, diğer sanatsal içerikler üzerinde ilham kaynağı olması, kültürel veya tarihsel önemi gibi unsurlar da değerlendirmede göz önünde bulundurulur. Ancak kanonik sistemlerin değerlendirilmesi, sanat tarihindeki yorumlar, değerlendirmeler ve değerler yönündeki değişimlerden, bir eserin kanonik özelliği de etkilenebilir. Örneğin, daha önce göz ardı edilen veya küçümsenen bir sanatçı veya eser, sonraki yıl popüler olabilmektedir.

Sanat tarihi literatüründe, kanonik eser kavramı, belirli bir kültür veya dönemin en önemli, değerli ve etkili sanat eserlerini referans alır. Bu eserler, evrensel sanat değerlerini ve estetik ideallerini yansıtır. Kanonik eserler, sadece estetik olarak etkileyici değil, aynı zamanda tarihsel, kültürel ve toplumsal bağlamları da yansıtır. Ancak, kanonik eserlerin seçimi ve sınıflandırması, belirli bir ideoloji veya iklimin etkisi altında kalacak derecede önemli ve değerlidir. Bununla birlikte, kanonik eserlerin edebi, sanatsal ve felsefi değerleri, sanat tarihinin temel taşlarıdır. Kanonik eser kavramı, sanat eserleri arasında en değerli olanları belirlemeye yardımcı olur ve sanatın estetik, felsefi ve kültürel açıdan incelenmesinde temel bir noktadır. Ancak bu eserlerin seçiminde farklı etkilerin rol oynayabileceği unutulmamalı ve çeşitli kültürlerin ve toplulukların sanat eserleri de değerlendirilmelidir. Sanat tarihinde kanonik eser kavramı, sanatın evrensel değerlerini, estetik ideallerini ve sanatın tarihsel, kültürel ve toplumsal bağlamını anlamak için önemli bir araçtır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir-Y. Ö., A. Ç. İ.; Tasarım - Y. Ö., A. Ç. İ.; Denetleme - Y. Ö., A. Ç. İ.; Kaynaklar - Y. Ö., A. Ç. İ.; Materyaller - Y. Ö., A. Ç. İ.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi - Y. Ö., A. Ç. İ.; Analiz ve/veya Yorum - Y. Ö., A. Ç. İ.; Literatür Taraması - Y. Ö., A. Ç. İ.; Yazıyı Yazan - Y. Ö., A. Ç. İ.; Eleştirel İnceleme - Y. Ö., A. Ç. İ.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek olmadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept-Y. Ö., A. Ç. İ.; Design-Y. Ö., A. Ç. İ.; Supervision-Y. Ö., A. Ç. İ.; Resources-Y. Ö., A. Ç. İ.; Materials-Y. Ö., A. Ç. İ.; Data Collection and/or Processing-Y. Ö., A. Ç. İ.; Analysis and/or Interpretation-Y. Ö., A. Ç. İ.; Literature Search-Y. Ö., A. Ç. İ.; Writing Manuscript-Y. Ö., A. Ç. İ.; Critical Review-Y. Ö., A. Ç. İ.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynakça

Alkan, C. (2019). *Kanonik mücadele alanı olarak Türk sinemasında ulusal anlatı: (1960-1980)*. (609332), [Maltepe Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi], <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Aydın, E., & Şenol Sakin, A. (2023). Muammer Sun'un koro eserlerinin müzik eğitimi ana bilim dallarında kullanılabilirliğine yönelik öğretim elemanı görüşleri. *Sanat ve Yorum Dergisi*, (41), 31-40.

Balci, F. (2019). Epistemolojik bir problem olarak sanat eseri. *Journal of Arts*, 2(1), 1-15.

Cengiz, M. (2021). Eski Arap şiiri sorgulanamaz mı?: Câhiliye şiirinin kanonlaşmasına dair bir değerlendirme. *İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, 56, 169-186.

Erol, A., & Erol, M. (2018). Platon'un "devlet" eserinin eğitsel açıdan değerlendirilmesi. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), 12-27.

Garbarli, L. (2021). *Gerçeküstücü şiirde ve sinemada imge*. (622502), [Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi], <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Goffen, R. (2002). *Rönesans rakipleri: Michelangelo, Leonardo, Raphael, Titian*. Yale Üniversitesi Yayınları.

Gülüm, E. (2021). Somut olmayan kültürel miras-kültürel yaratıcı endüstriler etkileşimlerine kültürel istatistikler çerçevesi'nden bakmak. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 14(34), 468-483.

İşikli, Ş. (2014). Büyük veri, epistemoloji ve etik tartışmalar. *AJIT-e: Academic Journal of Information Technology*, 5(17), 89-122.

Karaca, G. (2017). Yerellik ve gelenekten beslenen evrensel-çağdaş sanat anlayışı. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 3(2), 40-49.

Karakuş, E. (2018). Sovyet dönemi "kanonik edebiyat" örneği olarak Türkmen edebiyatında Agahan Durdıyev'in "kadın" konulu iki hikâyesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(2), 1031-1046.

Karaaslan, S., & Özgür, Ü. (2021). Müzik Öğretmeni adaylarının makam-sal, modal ve tonal dizi bilgilerinin karşılaştırılması. *Sanat Dergisi*. 38, 407-421.

Kılıç, C. (2014). Platon'un metafizik terminolojisi ve mağara alegorisinin mistik temelleri. *Jouurnal of International Social Research*, 7(34), 686-702.

Kuşçuoğlu, G. Ö., & Taş, M. (2017). Sürdürülebilir kültürel miras yönetimi. *Yalvaç Akademi Dergisi*, 2(1), 58-67.

Meral, Y. (2007). *Yeni ahit kanonu'nun oluşumu (I-IV. asırlar)*. (210378), [Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi], <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Ünver, M. E. (2022). *Edebiyatın müzikleştirilmesinde medyalararası yaklaşımlar*. (749163), [Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi], <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Ülger, E. (2013). Platon'un sanat kuramının düşünsel evrimi. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 15-28.

Şahin, H. (2012). Postmodern Sanat. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 1(05), 90-111.

Şahin, D. (2017). Roma mitolojisi. SD Yayınevi.

Tökel, E. B., & Şahmurat, A. (2021). Kanonik bağlamda the giver film-inin okunması ve bir çözüm önerisi olarak postmodernizm. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 68, 473-489.

Tunalı, İ. (2002). *Sanat ontolojisi*. İnkılap Kitabevi Yayınevi.

Tuztaşı, U. & Koç, A. G. P. (2016). Selçuklu mimarlığı neyi ifade eder? Selçuklu mimarlığının üslupsal ve anlamsal okunabilirliğinde muğlaklık. *Türk İslâm Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, 11(21), 113-124.

Tuztaşı, U. & Koç, A. G. P. (2016). Selçuklu mimarlığı neyi ifade eder? Selçuklu mimarlığının üslupsal ve anlamsal okunabilirliğinde muğlaklık. *Türk İslâm Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, 11(21), 113-124.

Structured Abstract

In the history of art, a canonical work is a work that is considered important, influential and exemplary within a particular artistic tradition or period. These works are generally considered to be of high quality, technically masterful and artistically innovative. They also reflect the aesthetic values and artistic understanding of that period. Canonical works play an important role in art history research and art education. They are a source of inspiration for artists and art lovers and help us understand how art has developed and changed.

Some characteristics of canonical works are as follows: They have been respected and admired for many years. They are considered important and exemplary by artists and art lovers. They reflect the aesthetic values and artistic understanding of that period. They are considered technically masterful and artistically innovative. They play an important role in art history research and art education.

The article first addresses the objectivity and universality of the criteria for identifying canonical objects. Here, it is emphasized that different criteria for defining canonical objects can be changed depending on time and culture, while there are some universal elements. The article then moves on to a discussion of canonical knowledge, aesthetic values and social data. It examines how the aesthetic value of canonical products is determined by considering whether aesthetic value is objective or subjective. Therefore, the general conditions and universality of the criteria used in the construction of canonical objects are discussed, as are the aesthetic values and social elements of canonical products.

The aim of this article is to examine the dimensions of the concept of canonical work in art history and to understand the relationship between universal values and aesthetic ideals of art. Questions such as which criteria are used to determine the paths of canonical works, what kind of universal value these works carry and what kind of consumers they have with aesthetic ideals constitute one of the focal points of this study. In addition, some of the statements will also address how different approaches deal with the concept of canonical works. The extent to which aesthetic evaluation, cultural contexts and individual preferences are influential in determining canonical objects is discussed, and this discussion raises the general question of whether art has a universal and objective quality.

The development part of this research; Canonical Work: Definition, Formation and Continuity, Aesthetic and Philosophical Dimensions of Art, Universal Values of Art, The Role of the Canonical Work: Preservation and Communication of Cultural Heritage, Social and Political Context of the Canonical Work, Aesthetic Ideals and Aesthetic Standards Reflected by Canonical Works, Criticism of the Canonical Work: Seeking Innovation and Diversity, Gender, Race and Class Dynamics in the Canonization Process of Art, Future of the Canonical Work Concept and Changing Art Perception.

Canonical objects form an important part of works of art and have a wide use in the art world. They are often regarded as works that have marked a particular period or style. Canonical artifacts have a profound impression in terms of their contribution to the creativity of an era or an artist. These works undergo an expansion of meaning in terms of production, aesthetic value, usefulness or technical mastery. They also often have a tendency to reflect the values, beliefs or ideals of a society. For this reason, canonical works are considered to be an important representative of a period or an artist in the history of art. The concept of canonical works helps to identify the most valuable works of art and is a fundamental point in the aesthetic, philosophical and cultural study of art. However, it should not be forgotten that different influences may play a role in the selection of these works and the artworks of various cultures and communities should also be evaluated. The concept of canonical works in art history is an important tool for understanding the universal values, aesthetic ideals and historical, cultural and social context of art.

The selection of canonical works is a subjective process and different art historians and art lovers may accept different works as canonical. However, in general, canonical works are works that have an important place in the history of art and contribute to the development of art. In this research, which is carried out with the survey online research and document analysis method, the dimensions, standard universal values and aesthetic ideals of the concept of canonical works are emphasized. The social and cultural characteristics of canonical works are also discussed. This article emphasizes the universal values and aesthetic ideals of art by addressing the dimensions of the concept of canonical work in an impressive way. As a result, this article aims to clarify the dimensions of the concept of canonical works in art history and to reflect on the universal values and aesthetic ideals of art. The understanding of the cultural diversity of art is to question the further use and interpretation of the definition of works of art and to reach a deeper understanding of how they will affect the universal experiences of humanity.

Canonical works are impressive examples that show that art has a power beyond time and space and can appeal to the human spirit. By analyzing and understanding canonical works, we can discover the universal language of art and develop our own aesthetic perspective. As a result, canonical works embody the universal values and aesthetic ideals of art, demonstrating that art is a common heritage of humanity. The concept of the canonical work raises important questions about the nature of aesthetic evaluation by raising the complex relationship between the subjectivity and objectivity of art. Paying more attention to the concept of canonical works in art historical research can contribute to a deeper understanding of the philosophical dimensions of art.